

GELENEKSELDEN GÜNCELE: İLLÜSTRATİF YAKLAŞIMLAR

Yrd. Doç. Emel YURTKULU YILMAZ*

ÖZET

Bu metnin içeriğinde tartışmaya açılan ya da sorgulananın; illüstrasyonun tanımı ya da işlevi olması amaçlanmamıştır. Bugün, illüstrasyonun tanımı ve tarihine ilişkin kaynak sağlamak amacıyla yapılan pek çok çalışmanın zaten benzer verileri bir araya getirerek bize genel bir bilgi aktardığı söylenebilir.

Bu kaynakların, ağırlıklı olarak, Avrupa kıtasında doğup şekillendiğini varsaydığımız, söz konusu coğrafyaya mal edilen illüstrasyon geleneği ve onun tarihsel gelişimine ilişkin bir derleme içerdiklerini, süreçten bağımsız düşünülemez yerel illüstrasyon üretimimize ait pek çok başarılı örneğin ise aynı havuz içerisinde yer aldığını söylemek mümkündür.

Bilinen geleneğe dayanmakla birlikte, bu çalışmanın sorunlarını oluşturan başlıkların ortaya çıkmasına yol açan 'bugünün illüstrasyonu' ise; sayısız görüntü üreten, hatta üretim süreci sona ermeden tüketime sunulan, alternatifler üzerinde beyin fırtınasının sürdüğü, hiçbir tanımın mutlak geçerliliğinden söz edilemeyecek bir tasarım dünyasında şekillenmektedir.

Metnin amacı; güncel illüstrasyonun hemen her yerde karşılaştığımız temsillerinde coğrafi aidiyet aramak ya da tarihsel tanımlama/sınıflandırma yapmak değil, 'illüstratif bir görsel geçmişten günümüze değişen biçim/içerik/işlev ilkeleri üzerinden değerlendirmek, illüstrasyonun popüler kimliğini ve kazandığı küresel başarıyı güncel durumu ekseninde tartışmak' olarak görülebilir.

Anahtar Sözcükler: Deneysel illüstrasyon, DIY, İllüstrasyon, İllüstratif yaklaşım, Neo-craft, Open studio

* Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Eskişehir / Türkiye, eyurtkulu@ogu.edu.tr

TRADITIONAL TO CONTEMPORARY: ILLUSTRATIVE APPROACHES

Assist. Prof. Emel YURTKULU YILMAZ*

ABSTRACT

The aim of this text is not to discuss the definition or function of illustration. Today, researches, in order to provide sources for defining illustration and its history already have similar data for us.

These sources mostly contain Euro-centric tradition of illustration and its own history but it is not possible to say that many successful local examples are included.

Illustration today which forms the issues of this text, producing countless visuals, is created in a design world that they are presented to consumers even before the production ends.

The aim of this text is not to find regional belonging or historical categorisation but to analyse an illustrative visual through evolving principles of form/context/function, its popular identity and global success in its current position.

Keywords: *DIY, experimental illustration, illustration, illustrative approach, neo-craft, open studio*

* Osmangazi University, Collage of Art and Design , Visual Communication Design Department, Eskişehir / Türkiye, eyurtkulu@ogu.edu.tr

GİRİŞ

Sanat ve tasarıma ilişkin bildiğimiz her şey; yalnızca tanımların, içeriklerin değil, tüm bu alanlar arasındaki sınırların erimesiyle de değişmekte, disiplinler arasında kurulan köprüler ise kuşkusuz çok ilginç üretimlere olanak tanımaktadır. Ortaya çıkışından itibaren resim ve grafik gibi başlıklara yakın duran illüstrasyon ise, 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren aşama aşama bağımsızlığını ilan etmekle kalmamış, önemli bir atılım yaparak çeşitli arayışların etkisiyle de bugünkü kimliğini inşa etmeye koyulmuştur.

Diğer yandan, pek çok disiplinle temas halinde olan ve her gün karşılaştığımız sayısız görsel içerisinde hatırı sayılır bir yer tutan güncel illüstrasyonu tanımlamak da yapısı gereği giderek güçleşmiştir.

Bu araştırmanın amacı; bugün pek çok tasarımcı ve sanatçının çeşitli olanaklarından sıkça yararlandığı illüstrasyona tanım getirmek değil, popüler bir üretim motivasyonuna dönüşme sürecini geçmişin verileri ışığında değerlendirmek ve anlamaktır. Zira, illüstrasyonun genellikle eğitim materyallerinde ya da tanıtım amaçlı görsellerle başlayan yolculuğuyla sınırlandırılmış bir metin oluşturmak, bilinen tarihsel bilgileri tekrarlananın ötesine geçemeyeceği gibi, bugüne de ışık tutamayacaktır.

Oysa güncel sanat/tasarım ortamında kesin tanımların ötesine geçen illüstrasyon; üzerinde yeraldığı herşeyi 'ayırdedilebilir' hale getirmektedir. Bir başka deyişle, illüst-ratif dokunuştan nasibini alan pek çok şey, kendi kimliğinden sıyrılarak bir çeşit ürüne dönüşmektedir.

Bu çalışma 'bildiğimiz kriterlerin dışına taşarak ürünleşen illüstratif nesnelere'in bugün kazandığı başarıyı -geçmişte sürece katkı sağlayan önemli aşamaları hatırlatarak- sınırsız teknik olanak ve sayısız ifade tarzı ekseninde tartışmayı ve bu başarının gerçek-liğini sorgulamayı amaçlamaktadır.

Eğitim Materyalinden Bağımsız Denemelere: 'İllüstrasyonun Yolculuğu'

Yaklaşık üç yüz yıldan bu yana bir kavramın resimlenmesi anlamına gelen, başta kitap olmak üzere, çeşitli mecralarda karşımıza çıkan illüstrasyonun bilinen kimliğinde meydana gelen esas değişimlerin, içinde bulunduğumuz yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızlandığını söylemek mümkündür. Zira, bu döneme kadar yapılan üretim belli kriterlere göre çizilmiş bir çerçeveye oturmakta, benzer hedeflere göre şekillenmektedir.

Hala bir zanaat olan yayıncılık, 19.yüzyılda, mekanik üretim sayesinde endüstriyellemiştir. Kitap fiyatları pek çok kişi için karşılanabilir hale gelirken, yeni reklam yöntemleri (standlar, afişler kataloglar...) müşterileri bilgilendirmekte, eğitim yasalarıysa bütün gençlere okur yazar olma fırsatı tanımaktadır (Posla-niec, 2008: 25).

Tanımların daha belirgin sınırlara göre yapıldığı dönemlerde üretilen illüstratif çalışmalar yalnızca alan değil, yaklaşım açısından da neredeyse küresel ölçekte benzer-lik göstermekte, bireysel ifade ya da tarz izleri bulunmakla birlikte, halen işlevi izlemektedir. Öyle ki, işlevi yerine getirme kaygısı öğrenme sürecine; 'teknik alanda mükemmeli arama, olağan ya da var olan ara-

cın yetmediği durumlarda sınırları zorlama' olarak yansımıştır. Bu eğilimin profesyonel çalışmalarındaki karşılığını; 'gerçeğinden gerçekçi, hatta ondan çok daha albenili, alabildiğine detaycı, teknik ustalık isteyen, zaman zaman olağanüstü sahne ve öğelere dönüşen' örneklerde çokça görürüz.

Görsel 1. Beatrix Potter, 'Tavşan Peter'in Maceraları'

Konumuz dışında kalan ve illüstrasyon tarihinin önemli yapıtlarını da içeren bu örneklerin, yalnızca teknik açıdan iyi olarak değerlendirilemeyecek kadar geniş ufuklar açtıkları yadsınmaz. Diğer yandan, çoğu 'çocuk/gençlik edebiyatı eserlerinin içeriğini görselleştirmek' ya da 'reklam elemanlarını renklendirmek' amacıyla kullanılan illüstrasyon örnekleri, biçimsel açıdan da olsa, geçirilen değişimlerden etkilenmişlerdir.

Görsel 2. Marcel Marlier, '1950'lerden itibaren popüler olan Ayşegül serisinin orijinallerinden'

Des livres d'enfants a la litterature de jeunesse (Çocuk Kitapları'ndan Gençlik Edebiyatı'na) adlı eserinde, kitap illüstrasyonunun tarihçesini kısa ve net bir derleme olarak sunan Christian Poslaniec, asıl değişimin, milat kabul ettiği 1970 yılından itibaren gerçekleştiğini öne sürer. 1970 yılından itibaren, illüstratör ve yayıncıların devrimci bir ruhla yeni ifade imkanları aradıklarından dem vurur. Poslaniec aynı sayfalarda, illüstrasyonun artık bir daha asla 'çocuk işi' olarak kabul edilmediğini belirterek, bu görüşünü François Ruy-Vidal'in sözleriyle destekler:

Çocuk sanatı diye bir şey yoktur, sanat vardır. Çocuk grafik tasarımı diye bir şey yoktur, grafik tasarım vardır. Çocuk renkleri diye bir şey yoktur, renkler vardır. Çocuk edebiyatı diye bir şey yoktur, edebiyat vardır. (...) Bu dört pren-sipten hareket edersek, bir çocuk kitabı ancak 'herkes' için iyi bir kitapsa, iyi bir kitaptır (Poslaniec, 2008: 47).

Yukarıdaki saptamadan da anlaşılacağı üzere, yaklaşık yarım yüzyıl boyunca, tasarım eğitiminin içeriğinde yer alan derslerde çoğunlukla yayın ya da reklam alanlarında kullanıldığı öğretilen illüstrasyonun değişen kimliği, 'iyi kitap üretimi'nin hız kazanmasıyla çok boyutlu bir tartışmayı da kaçınılmaz kılar.

Bugün illüstrasyon dendiğinde ilk akla gelen isimlerden birisi olan Maurice Sendak, değişen resimleme yaklaşımını ilginç ama gerçekçi bir biçimde dile getirir:

Kitabımın kahramanı Max, annesine öfkesini kustuktan sonra, uykulu, aç ve kendisiyle barışık bir biçimde gerçek dünyaya geri dönebiliyor. Tabii ki hepimiz, çocukları, onlarda kaygıya neden olan ve duygusal anlayışlarını aşan acı verici deneyimlere karşı korumak istiyoruz. Bu normal. Ne var ki, asıl inkar ettiğimiz kaçınılmaz gerçek; bütün çocukların, yaşamlarının ilk yıllarından itibaren, kafalarını karıştıran duygularla, günlük yaşamlarının bir parçası olan kaygı ve korkuyla yüzleşmek, sürekli hissettikleri yoksunlukları ellerinden geldiğince iyi yönetmeye çalışmak zorunda olduklarıdır. Fantasia hala, çocuğun ilkel yönlerini eğitmek için sahip olduğu en iyi silahtır. Benim işime olası bütün tutkusunu ve gerçekliğini veren tam da; inanılmaz kırıl-ganlıklarına karşın tüm yabancı şeylerin hükümdarı olmak için savaşan çocukların kaçınılmaz gerçeklerine olan gönül bağımdır (Poslaniec, 2008: 67).

Görsel 3. Maurice Sendak, 'Sendak, kendi tasarladığı canavar maskotuyla bir okuma etkinliğinde'

1967’de Ruy-Vidal, genç bir yayınevi olan Amerikan Harlin Quist Yayınevi ‘nin kendi bünyesinde değiştirdiği eski pedagojik anlayışı; ‘farklı derecelerde kullanılan ve sonraki hep öncekinden daha ilginç olan kitaplarda yer verilip unutulması gereken bir öge’ olarak tanımlar (Poslaniec, 2008: 67).

Ünlü çocuk psikoloğu Françoise Dolto’nun görüşlerine ters düşen bu yeni pedagojik anlayışın ortaya çıkışı sonraki yıllarda ilginç gelişmelere yol açacaktır; 1972’de Cullum’un yazdığı metinde öğretmenin ‘sorgulanan kişi’ye dönüşmesi değişen içeriğin çarpıcı bir örneğidir. 1979’da ise Nicolas Keramidas, Edgar Allen Poe’nun Le Chat Noir adlı öyküsünü resimler. Bu yalnızca içeriğin değil, özgürleşen illüstratör ve resim-lemenin geçirdiği köklü değişimlerin de habercisidir.

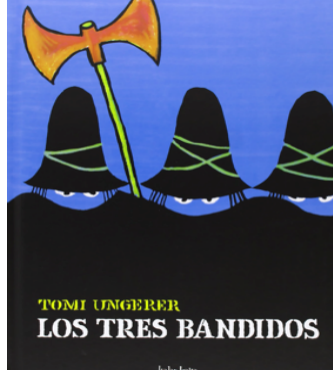
Tanıtım görsellerinde kullanımı devam eden ve bu metinde yer almayacak geleneksel illüstrasyon teknikleri çekiciliğini korusa da, özgün, kişisel hatta sanatsal yeni biçim arayışlarının ortaya çıkışı kaçınılmazdır.

Yayın dünyasında konuların çeşitlenmesi ve kimi tabuların yıkılması illüstrasyon-da farklı yorumları, ifadeleri mümkün kılmış, illüstratöre yeni ufuklar açmış, tasarımın ve deneyselliğin, hatta sanatsal yaklaşımın işin içine girmesini sağlamış, illüstrasyonu özgür kılarken değerini büyük ölçüde artırmıştır. Yaklaşık elli yıldan bu yana teknolojik gelişmeler ve sonsuz teknik olanakla sınırları genişlerken, disiplinlerarası alışverişlerle zenginleşmiştir.

Bu yeni dönemle birlikte, eğitim ya da tanıtım görsellerinde varlığını sürdürse de, çok gerçekçi ya da bildik klişeleri kullanarak ‘olağanüstü’nü yakalayan yaklaşımların eskidiğini, doğrudan didaktik, alışılmış şirin karakterlerin/tiplerin yer aldığı, karikatürize işlerin ikinci plana düştüğünü söyleyebiliriz.

Strasbourg’da adına bir müze bulunan, özgün tarzıyla bilinen uluslararası yazarçizer, afiş sanatçısı ve reklamcı Tomi Ungerer süreci çok güzel anlatır:

Çocuk kitapları ürettiysem, bu içimdeki çocuğu eğlendirmenin yanı sıra, kuralları tersyüz etmek, tabuları dinamitle havaya uçurmak ve herkesi şok etmek içindi. Kitaplarımda; davranışlarını düzelten haydut ve devler, tartışmalı bir üne sahip ama rehabilite olmuş hayvanlar var... Bunlar yapı bozucu olmakla birlikte, aslında pozitif kitaplardır (Poslaniec, 2008: 69).

Görsel 4. Tomi Ungerer, 'Üç Haydut'

Bugün ise, başyapıtlar addedilen çizgi roman sayfaları yarattığından habersiz, acıyla yakınan Paul Cuvellier'nin, yaşasaydı, gülümseyerek izleyebileceği alternatif bir illüstrasyonun yarım yüzyıldır şekillendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Cuvellier'nin önünde saygıyla eğildiği resmin ötesinde, her türlü görsel sanatla sarmaş dolaş, deneysel olarak nitelendirilebilecek, sınır tanımayan içerikler üzerinden şekillenen, alışıldık kriterlerle değerlendirilip tanımlanamayacak, kendi kurallarını kendi ekseninde yeniden belirleyen bir illüstrasyonun, başka bir yoldan gitmek isteyenler tarafından üretilmeye başlandığı görülmektedir.

Güncel 'İllüstratif Deneme'ler

Yolculuğunun önemli aşamalarına kısaca değinmeye çalıştığımız illüstrasyonun alışılmış örnekleri piyasada hala beğenilip varlıklarını sürdürüyor olsalar da, bağımsız çalışmaların sözü geçen yaklaşımlardan etkilenecek çoğaldığını, bilinen çerçevenin dışına taştığını söylemek mümkündür.

Bir başka deyişle, yukarıda kısaca yer verilen başlıca hareket ve denemeler nere-deyse elli yıl boyunca bugünkü heyecan verici işlerin yolunu açmıştır. Yaklaşık yirmi yıldır, illüstrasyon/illüstratif görsel olarak adlandırılan örnekleri ise, bildiğimiz tarihsel verileri kullanarak ya da yukarıda sözü geçen biçimsel değişikliklere değinerek tanımlamak artık olanaksız görünmektedir.

Zira, bir kavramın ya da metnin resimlenmesi; yalnızca biçimden içeriğe geçişle kalmamış, sayısız uygulama alanına da yayılmış görünmektedir. İllüstrasyon, yakın ilişkide olduğu tasarım gibi, küresel ölçekte yaşanan değişim ve gelişmelerden payını almış olduğu için, araştırmacı, akademisyen ya da çizer gibi net kimliklerle, var olan bilgileri kullanarak yapılacakların bugün alana pek bir katkı sağlayamayacağı açıktır.

Diğer yandan, illüstrasyonun belli alanlarda ve kısıtlı kurallara bağlı olarak başla-yan yolculuğu 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ciddi değişiklikler gösterdiğinden, kimi araştırmaların sürekli tarihsel saptamalar içermesi ve yeni bir şey söyleyememesi konunun kavranmasını engellemektedir. Bu yaklaşım bulunduğumuz coğrafyada da büyük bir sorun oluşturmakta, hala kitap üretimine ilişkilendirilen ve pedagojik kriterlerle kısıtlanan kuramsal çalışmaların içerdiği tespitler ise daha çok geçmişe ışık tutmakta, yaklaşık yirmi yıldır çehresi değişen illüstratif üretimin açıklanması ya da kavranmasına katkı sağlayamamaktadır.

Zira, Poslaniec'in defalarca belirttiği gibi, 'çocuk işi' olmaktan sıyrıldığından bu yana illüstrasyon; kitap görseli, reklam materyali v.b. olmaktan çıkmış, daha ziyade 'illüstratif çalışma' olarak adlandırılabilir bir üretim yaklaşımı ve 'disiplinlerarası' kimlik kazanmıştır.

Görsel 5. Tamsin Ainslie, 'İllüstratif seramik tabak ve kaşık tasarımları'

Burada, bir kez daha; teknolojik gelişimin sağladığı biçim olanaklarıyla mükemmeli yansıtan, kimi zaman ekip çalışmasıyla ve büyük prodüksiyonlarla ortaya çıkan, daha ziyade ticari başarıya odaklanan bir illüstrasyondan söz edilmediğini hatırlatmak, aşağıda yer alacak saptamaları anlaşılır kılmak açısından yararlı olacaktır:

Bugün, yalnızca tasarım alanında yaşanan gelişim ve değişimler değil, sanat ve tasarım disiplinlerinin arasındaki sınırların erimesi de üretim tekniklerini doğrudan şekillendirmektedir. Diğer yandan, burada uzun uzadıya değinmeyeceğimiz ama yeniden canlanan ve büyük rağbet gören 'neo-craft', 'crafarts', 'do it yourself/DIY' gibi hareketler de; 'hand made' (el yapımı) ürünlerin üretilmesine, dolayısıyla illüstrasyona epeyce uygulama alanı açmıştır.

Görsel 6. Gemine Zlatkis, 'Kağıt ve kumaşa uygulanan illüstratif stampalar'

Önceden 'çizer' olarak adlandırdığımız 'illüstratör'ün bundan böyle üretim yelpazesini genişlettiğini, farklı teknik denemelere giriştiğini ya da uygulama alanlarını çoğalttığını söyleyebiliriz. Bugün, pek çok illüstratör, kişisel blog ve internet siteleri üzerinden yaptıkları işleri farklı başlıklar altında bizlerle paylaşmakta, hatta satışlarını gerçekleştirmekte, 'open studio' (açık atölye) odaklı çalışma sistemi giderek yaygınlaşmaktadır.

Bu duruma bağlı olarak, neredeyse her gün, yaşamımızdan akan binlerce görüntünün pek çoğunda, artık; tümüyle 'illüstratöre ait bir tarz'da, farklı ve özgün olma iddiasıyla üretilmiş sayısız illüstratif görselle ilişki kuruyoruz.

Görsel 7. Lauranne Quentric, 'Kumaş ve kağıtla hazırlanmış kolaj kitap sayfası'

Güncel illüstrasyonda yaşanan ve deyim yerindeyse 'alandan taşma' olarak adlandırılabilir bu durum, illüstre edilmiş ürünlere olan talebin artmasıyla şekillenmekte, resimlenen nesnelere satın alma davranışını tetikledikçe, çok sayıda farklı üretim yaklaşımı ve ürün çeşidi ortaya çıkmaktadır.

Sanat ve tasarım başta olmak üzere, disiplinlerarası sınırların erimesi, var olan tanımların değişmesi, hatta yok olması, kendi üretim aşamasında sayısız alternatifle yüzleşen illüstratörü de durağanlıktan kurtarmış, yeni sürece bağlı olarak değişken bir konum kazandırmıştır.

Görsel 8. Corby Tindersticks, 'Bubble London, January 2013 etkinliğinde yer alan stand'

Pek çok illüstratörün kartvizitine tasarımcı ve sanatçı kimliklerinin eklenmesiyle, yerel ölçekte henüz çok yaygın olmasa da, 'open studio'(açık atölye) olarak adlandırılan bireysel ya da kolektif girişimler, çok yönlü atölyeler ortaya çıkmış, 'kitap resimlemek' ise sürecin yalnızca küçük bir parçası haline gelmiştir. Öyle ki, kimi atölyelerde el sanatlarından, farklı disiplinlerin uygulanışına kadar çeşitli dersler verilmekte ya da grup çalışmaları yapılmaktadır.

Görsel 9. Pierre Cornuel, 'İllüstratif atölye dersinde öğrencilerle'

SONUÇ

Yukarıda sözü geçen ve örnekler üzerinden de izlenebilecek gelişmelerin, değişimlerin, illüstrasyonun yolculuğuna pek çok şey kattığı ortadadır. Yaklaşık altmış yıldır yapılan yenilikçi çalışmalar sayesinde, 'illüstrasyon' sözcüğü bugün çok geniş bir alan ve sayısız görsel tanımlanmaktadır. Illüstrasyon uzun bir süredir; çocuk kitaplarından, anaokullarından, çocuk ürünlerini süslemek ya da çocuk odalarının dekorasyonu v.b. için kullanılmaktan çıkıp, tasarım eğitiminin gözardı edilemeyecek bir alanına, deneysel/işlevsel tasarım çalışmalarının yapı taşlarından birisine dönüşmüştür.

Diğer yandan, bugün neredeyse her saniye karşılaştığımız illüstrasyon örneklerini belirli işlev ve başlıklar altında net çizgilerle ayırıp sınıflandırmak eskisi denli kolay olmasa da, sınırları genişleyen illüstratörün nitelikli ve özgün çalışma sorunu sürmektedir. Zira 'sonsuz uzanan görüntüler' dünyasında; pedagojik çerçeve esnemiş, teknoloji mükemmel biçimlere olanak tanımış ve uygulama alanı 'her yer'e dönüşmüşse de, 'illüstrasyonun üzerinde yer aldığı ürünün farkedilirliliğini ve satışını büyük ölçüde artırdığı' ortaya çıkmıştır. Bu durum, satış garantilenmek istenen pek çok ürünün hızlı ve rağbet gören tarzlar taklit edilerek resimlenmeye çalışılmasını, dolayısıyla orijinalite ve niteliğe ilişkin pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Dijital üretim olanaklarının sunduğu çeşitlilik ise, araçların yaygınlık kazanıp artması ve üretimin hızlanmasıyla, 'hayallerimizin ötesinde' bir üretimi bizler için kolay ulaştırılabilmekte, bazen zamanda, bazen phantasia dünyasında yolculuğa çıkararak heyecan tazelemektedir. Bu görsellerle karşılaştığımızda hissettiğimiz; 'nostalji, sevimli olanı satın almaya eğilim, masumiyetimizi/çocukluğumuzu yeniden yaşama isteği, gülümseme, v.b.' gibi tümüyle psikolojik nedenler, onlara gösterdiğimiz ve giderek artan rağbeti büyük ölçüde açıklamaktadır. Bunu da; 'hiçliğin içindeki mitosları inşa edip sağlamlaştırma' ya da 'yokluğa karşı yanılısamayla cevap verme çabası'nın bir uzantısı gibi değerlendirmek istayabilecek tartışmalara karşın eğilimin hız kesmeden yayıldığı, çeşitlendiği görülmektedir (Cioran, 2012: 26, 132).

Diğer yandan, Thierry Groensteen'in araştırmalarında 'büyümeyi reddeden koleksiyoner' adını verdiği; önceleri oyun parklarını, video ve bilgisayar oyunlarını talan eden alıcı kitlesi, illüstrasyonun 'çocuk işi' olduğu inancının çökmesiyle genişlemeyi sürdüren ve 'kitap dışındaki pazar'ı da beslemektedir. (Groensteen, 2008) Bu kitle, tasarım satın alarak sanatla olan ilişkisini farklı biçimde inşa eden, kullanım nesnelere uyarlanan sanata ve özgün ürünlere meraklı, buna maddi gücü yeten, sosyal sorunlara ve çevreye duyarlı bir profil çizmektedir. Aynı zamanda; Neocraft, hand made revolution, DIY gibi yükselen popüler akımların illüstrasyonla yolu kesişen el üretiminin de destekleyicisi ve tüketicisi olduğu söylenebilir.

Ne var ki, kurulan ya da kurulmak istenen ilişkinin samimiyeti ve küresel ölçekte iletişim halinde olan bir dünyada yükselen bu talep ve satınalma davranışı karşısında illüstratörün üretim süreci, yukarıda da dile getirildiği gibi 'düşündürücüdür. Zira, birbirinden haberdar çok sayıda sanatçının işlerinde giderek artan benzeşmelere tanık olunmakta, kimi illüstratörler ait oldukları coğrafyanın, etnik kökenlerin ve kültürün izlerini işlerine yansıtarak küçük farklar yaratsa da,

son on yıldır yükselen akımlar, uygulamada kullanılan bazı teknikler 'orijinaliteyi'olumsuz etkilemekte, hatta ayırdedici özellikleri ortadan kaldırmaktadır. Bilinen, gelenekselleşmiş kimi illüstrasyon etkinliklerinde öne çıkan, sergilenmeye değer bulunan eserlerin ve son yıllarda yayınlanan kitapların pek çoğunda ise, belli tarzlara olan talebin artmasıyla; biçimlendirme ve kompozisyonda, renk paletinde benzerlikler, işlerin bütününde belli akımların etkisi görülmektedir.

Görsel 10. Ilustrarte 2014, 'Uluslararası jüri sergi için seçim yapıyor'

Konu ve uzmanlık dışında kaldığı için burada değinilmeyecek olan içerik ise, sosyal duyarlılık üzerinden üretilen belli kitaplar ya da duvar illüstrasyonu gibi spesifik alanlar dışında, zaman zaman sığ sulara yönelmekte, '90'larda yükselen alternatif seslerin etkisinde ortaya çıkan konu zenginliği yoksullaşmış görünmektedir. Yukarıda sözü geçen arz talep ekseninde şekillenen ve ticari kaygı güden buluşmalar, fuarlar, bienaller gibi geniş organizasyonlar ise, çekici olmakla birlikte, büyük sürprizler içermemektedir.

İllüstrasyondaki yeni trendler, umut verici girişimler olan 'open studio'lar (açık atölyeler) ve ürünleri de, bugün bir üretim motivasyonuna dönüşmüş olan ticari kaygıdan çokça etkilenmektedir. Bir başka deyişle, 'kişisel tasarım'a olan talebin artmasıyla çoğalan bireysel ya da az ortaklı atölyelerde; satışı garantileyen başlıca ürünlere ağırlık verilmesi, hızlı kazancın önem kazanması, orijinalite ve nitelik başta olmak üzere, umut verici gelişmelere gölge düşürmektedir.

Burada düşündürücü olan; yaklaşık altmış yıldır işlevi izlemenin ötesine geçen ve birebir kurallara uymayı reddeden bir illüstrasyonun, adeta bir manifesto gibi başlayan bağımsızlaşma sürecinden saparak, uygulandığı hemen her şeyin 'çok sattığını/sattırdığını' farketmesidir.

Söz konusu farkındalık bizi; yaratma, özgün sanatsal dil/yaklaşım edinme gibi kaygıların etkisiyle özgürlüğünü ilan etmiş, başlıbaşına bir alana dönüşmüş olan disiplinlin umut verici arayışları ve çarpıcı örneklerinden uzaklaştırıp, illüstre edilen her şeyin sattığı yanılığısıyla, yeni kazanımlarını sıradan üretime dönüştürme ve tekrara düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalan bir illüstrasyona mı götürmektedir, yoksa 'başka bir illüstrasyon' hala mümkün müdür?

KAYNAKÇA

Cioran, Emil Michel, (2000), *Çürümenin Kitabı*, İstanbul: Metis Yayıncılık

Delobbe, Karine, (2002), *Litterature Jeunesse*, Paris: Publications de l'Ecole Mo-derne Française - PEMF

Gourevitch, Jean Paul, (1994), *Images d'enfance: Quatre siècles d'illustration du livre d'enfants*, Paris: Syros/Alternatives graphiques

Groensteen, Thierry, (2006), *Un objet culturel non identifié*, Paris: Broche

Poslaniec, Christian (2008), *Des livres d'enfants à la littérature de jeunesse*, Paris: Découvertes Gallimard/Bibliothèque nationale de France

Rives, Caroline, (1996), "Tomi Ungerer: Un diable en paradis",

La Revue des livres pour enfants, BnF/CNLJ, (171): 89-101

Zeegen, Lawrence (2007), *Illustration, images d'aujourd'hui*, Paris: Editions Pyra-mid

İnternet Kaynakları

Donfu, Eric (2010), *DIY : Comment décrypter ce mouvement « Do It Yourself ? »*, AgoraVox Le Media Citoyen

<http://www.agoravox.fr/actualites/societe/article/diy-comment-decrypter-ce-mouvement-71041> (08.09.2015)

Gennine's Art Blog

<http://blogdelanine.blogspot.com.tr> (13.10.2015)

Illustrativo

<http://illustrativo.com> (13.10.2015)

Luneau, Noemie, *Do It Yourself*, Dossier de culture professionnelle

<http://fr.slideshare.net/noemieluneau/dossier-culture-pro-noemie-luneau-30807054> (11.10.2015)

Manach, Jean Marc (2010), *La prochaine révolution ? Faites-la vous même!*, OWNI

<http://owni.fr/2010/10/29/la-prochaine-revolution-faites-la-vous-meme/> (22.09.2015)

Mougin, Veronique (2003), *La nouvelle garde de l'illustration*, L'Express

http://www.lexpress.fr/culture/livre/la-nouvelle-garde-de-l-illustration_819196.html

(17.08.2015)

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Beatrix Potter, 'Tavşan Peter'in Maceraları'

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Tale_of_Peter_Rabbit (15.10.2015)

Görsel 2. Marcel Marlier, '1950'lerden itibaren popüler olan Ayşegül serisinin orijinal-lerinden'

http://www.masterjournalisme.com/Rock-en-stock-la-Freche-mania,1142?id_document=1859 (11.10.2015)

Görsel 3. Maurice Sendak, 'Sendak, arkasında kendi canavar maskotuyla bir okuma et-kinliğinde'

<http://www.lefigaro.fr/culture/2013/06/10/03004-20130610ARTFIG00370-maurice-sendak-et-ses-monstres-honores-par-google.php> (08.06.2015)

Görsel 4. Tomi Ungerer, 'Üç Haydut'

Ungerer, Tomi (2007), *Los Tres Bandidos, Spain: Kalandraka Editora Sl*

Görsel 5. Tamsin Ainslie, 'İllüstratif seramik tabak ve kaşık tasarımları'

<http://www.tamsinainslie.com.au/Ceramics> (24.07.2015)

Görsel 6. Gennine Zlatkis, 'Kağıt ve kumaşa uygulanan illüstratif stampalar'

<http://blogdelanine.blogspot.com.tr> (17.08.2015)

Görsel 7. Lauranne Quentric, 'Kumaş ve kağıtla hazırlanmış kolaj kitap sayfası'

<http://laurannequentric.canalblog.com> (11.10.2015)

Görsel 8. Corby Tindersticks, 'Bubble London, January 2013 etkinliğinde yer alan stand'

<http://www.corbytindersticks.com> (17.08.2015)

Görsel 9. Pierre Cornuel, 'İllüstratif atölye dersinde öğrencilerle'

<http://afnanjing.org/fw/Showxc.asp?id=17> (09.10.2015)

Görsel 10. Ilustrarte 2014, 'Uluslararası jüri için seçim yapıyor'

<http://www.gyermekirodalom.hu/?p=6739> (09.10.2015)